

Agroresursu un
ekonomikas
institūts

ZRP 2014-2020 novērtēšanas informācija 2019. gada paplašinātajam ikgadējam īstenošanas ziņojumam

Ekonomikas pētniecības centrs (EPC)
Ekonomikas nodaļa

Lauku attīstības novērtēšanas daļa (LAND)

Projekta vad. *Mg.ing.* E.Benga

Pētnieki: *Dr.geogr.* A.Pužulis, *Dr.oec.* A.Vēveris, *MBA* J.Hazners, *Mg.oec.l.* Biukšāne

7/5/2019

Darba mērķis

2

novērtēt paveikto ZRP 2014-2020 mērķu sasniegšanā un tās ieguldījumu Savienības stratēģijas gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei mērķu sasniegšanā.

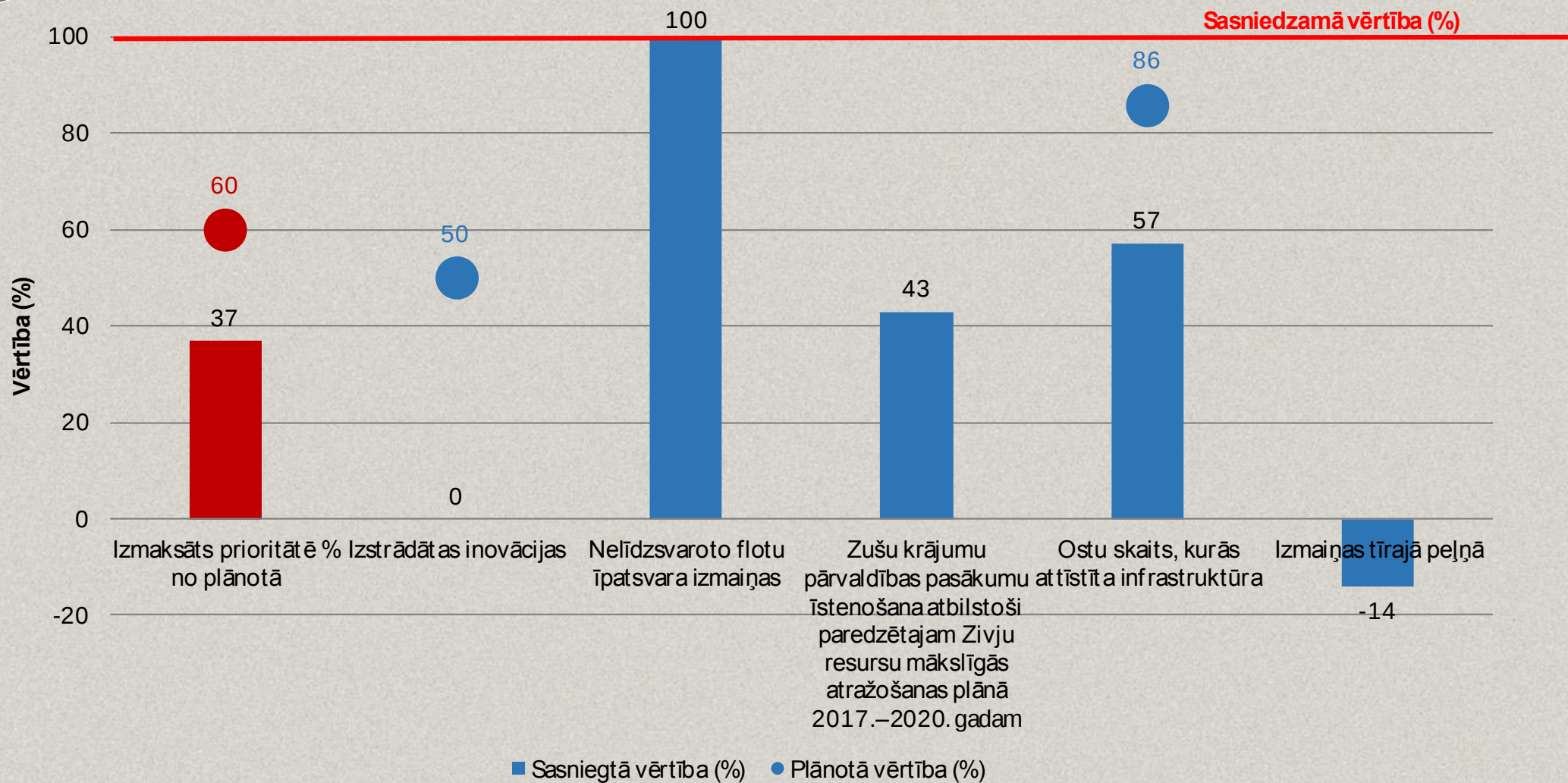
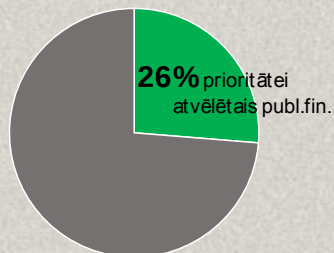
Darba uzdevumi:

- katrai Savienības prioritātei izvērtēt ZRP 2014-2020 ietvaros sniegtā atbalsta lietderību un ietekmi;
- izvērtēt ZRP 2014-2020 ieguldījumu Savienības stratēģijā gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei mērķu sasniegšanā;
- izvērtēt ZRP 2014-2020 īstenošanas ietekmi uz vidi.

1. Prioritātes “*vides ziņā ilgtspējīga, resursu ziņā efektīva, inovatīva, konkurētspējīga un uz zināšanām balstīta zvejniecība*” mērķa sasniegšana

3

1. Prioritātes atbalsta ietekme uz uzņēmumu rādītājiem (izmaiņas no 2014.-2017.g.)

4

Izlares grupa	Skaitis	Peļņa (tūkst. EUR)	Vid. peļņa uz 1 uzņēmumu (tūkst. EUR)	Izmaksu attiecība pret apgrozījumu (%)	Nolietojuma attiecība pret apgrozījumu (%)	Darba ražīgums (EUR/ nodarbināto)
Atbalsta saņēmēji	4	-34,73	-8,68	9	68	9 849
Atbalsta nesaņēmēji	29	-1 517,66	-52,33	6	-1	-3 814
Atbalsta ietekme:		1 482 935	43 651	3	69	13 663

1. Prioritāte: **secinājumi**

5

1. Konkrētā mērķa *“Zvejniecības ietekmes uz jūras vidi novēršana, tostarp nevēlamas nozvejas, cik iespējams, samazināšana un izskaušana”* sasniegšana netiek sekmēta pietiekoši. Pasākuma F011.14 saikne ar jūras vides kvalitāti ir grūti novērtējama, jo Latvijā netiek veikts jūras monitorings. Savukārt pasākuma F011.15. atbalstam nav pieteicies neviens atbalsta saņēmējs.
2. Atbalsts ir sekmējis konkrētā mērķa “Zvejas kapacitātes un pieejamo zvejas iespēju līdzsvara nodrošināšana” sasniegšanu, ko veicināja Latvijas zvejas flotes mencas zvejojošo tīklu zvejas kuģu kapacitātes sabalansēšana ar šim zvejas kuģu segmentam pieejamiem zivju resursiem (pasākums F011.1).
3. Atbalsts ir sekmējis konkrētā mērķa “Zvejniecības uzņēmumu, tostarp mazapjoma piekrastes flotes, konkurētspējas un dzīvotspējas palielināšana un drošības un darba apstākļu uzlabošana” sasniegšanu. Nozīmīgāko ietekmi mērķa sasniegšanā ir devuši F011.22 un F011.23 pasākumi. Savukārt, pasākumā F011.08 aktivitāte ir nepietiekoša.
4. Veiksmīgi tiek sekmēta konkrētā mērķa “Atbalsta sniegšana tehnoloģiju izstrādes, inovācijas, tostarp energoefektivitātes palielināšanas un zināšanu pārneses stiprināšanai” sasniegšana caur pasākumu F011.01. Inovāciju projekti ir daudzpusīgi un aptver gan uzņēmuma, gan arī nozares līmeni, un tie ir vērsti uz vides ziņā ilgtspējīgas un resursu ziņā efektīvas zvejniecības sekmēšanu.

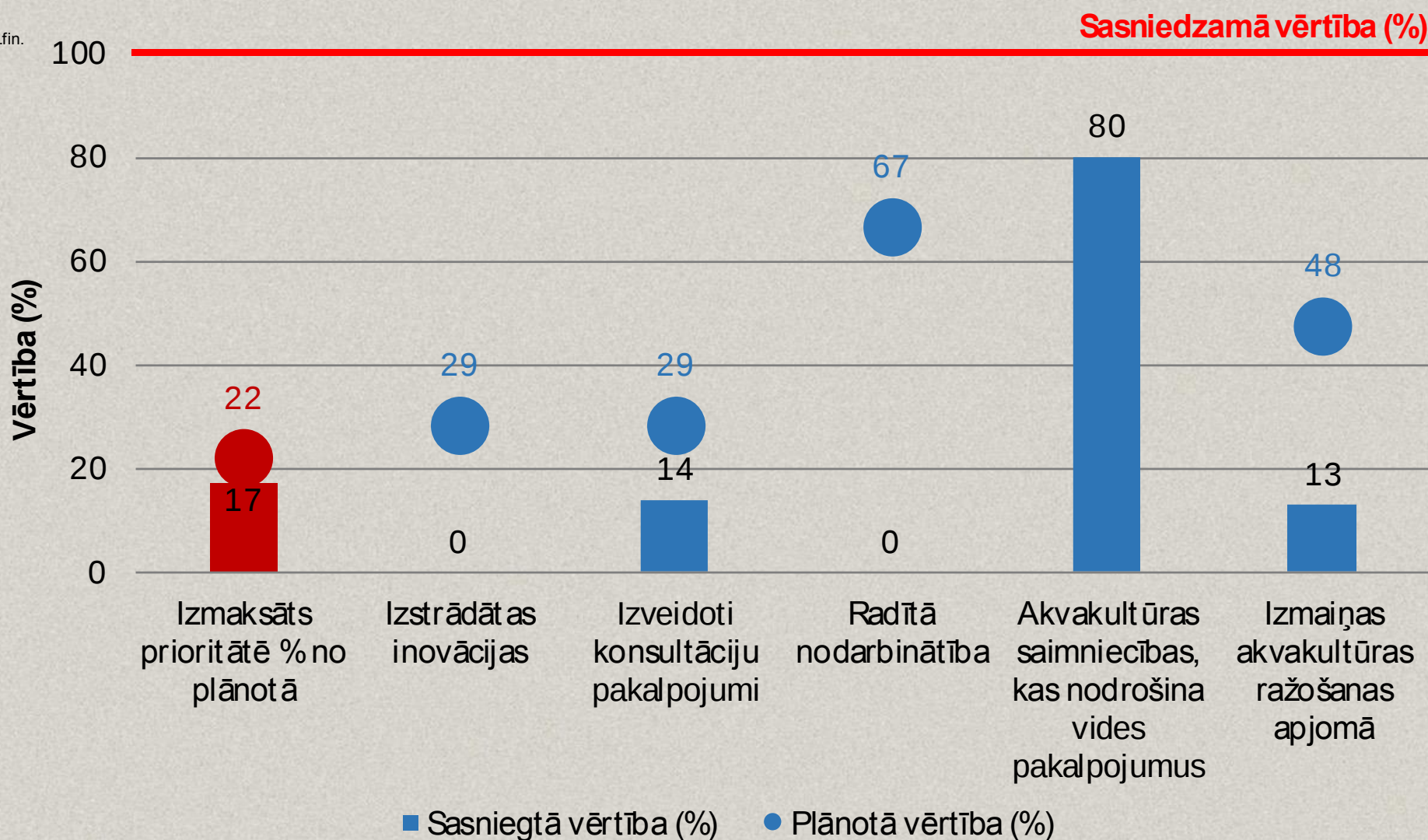
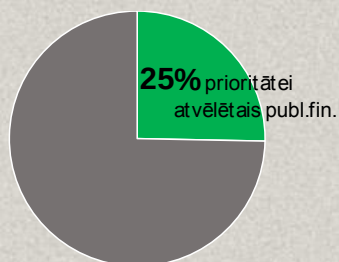
1. Prioritāte: ieteikumi

1. Konkrēto mērķu *“Atbalsta sniegšana tehnoloģiju izstrādes, inovācijas, tostarp energoefektivitātes palielināšanas un zināšanu pārneses stiprināšanai”* un *“Zvejniecības ietekmes uz jūras vidi novēršana, tostarp nevēlamas nozvejas, cik iespējams, samazināšana un izskaušana”* sekmēšanai izskatīt iespēju pārdalīt publisko finansējumu no pasākuma F011.15 uz pasākumu F011.01 un jāveic intensīvs darbs ar atbalsta saņēmējiem.
2. Vēlama lielāka uzņēmēju aktivizēšana un informēšana, uzrunājot zvejniekus, pētniecības institūtus un augstskolas, un vienlaikus uzsverot ieguvumus nozares līmenī, lai varētu pilnvērtīgāk izmantot esošās pētnieku inženiertehniskās zināšanas.
3. Izskatīt iespēju pārdalīt publisko finansējumu no pasākumiem F011.08 un F011.15 par labu citiem pasākumiem, ja neizdodas aktivizēt pieteicējus.
4. **Veikt izpēti** par ZRP ieguldījumu nepieciešamību zvejas ostās un zvejas produktu izkraušanas vietās, kurās zivju izkrāvumi ir maznozīmīgi (ar tendenci katru gadu samazināties) un, kur samazinās ekonomiski aktīvo zivsaimniecības uzņēmumu skaits.

2. Prioritātes “vides ziņā ilgtspējīga, resursu ziņā efektīva, inovatīva, konkurētspējīga un uz zināšanām balstīta akvakultūra” mērķa sasniegšana

7

2. Prioritātes atbalsta ietekme uz uzņēmumu rādītājiem (izmaiņas)

8

Izlases grupa	Skaitis	Izmaiņas akvakultūras ražošanas apjomā 2015.- 2018.g. (tonnas)	Darba ražīgums 2014.-2017.g. (EUR/ nodarbināto)	Izmaksu attiecība pret apgrozījumu (koef.)	Nolietojuma attiecība pret apgrozījumu (koef.)
Atbalsta saņēmēji	4	250	7 084	-0,01	0,04
Atbalsta nesaņēmēji	22	n.d.	2 230	0,02	-0,26
Akvakultūrā Latvijā	84/87 (2015./2018.g.) 80/83 (2014./2017.g.)	89	6 033	-	-
Atbalsta ietekme:		n.a.	4 854	-0,03	0,30

2. Prioritāte: **secinājumi**

9

1. Konkrēta mērķa **“Atbalsta sniegšana tehnoloģiju izstrādes, inovācijas un zināšanu pārneses stiprināšanai”** sasniegšana netiek sekmēta pietiekoši sakarā ar pasākuma atbalsta pieteicēju nelielo aktivitāti.
2. Atbalsts ir sekmējis konkrētā mērķa **“Akvakultūras uzņēmumu, jo īpaši MVU, konkurētspējas un dzīvotspējas palielināšana, tostarp drošības un darba apstākļu uzlabošana”** sasniegšanu. Pasākuma F022.02 sekmīgas realizācijas gadījumā projekti sniegs būtisku ieguldījumu akvakultūras nozares attīstībā.
3. Atbalsts visveiksmīgāk ir sekmējis konkrētā mērķa **“Tādas akvakultūras veicināšana, kurā tiek nodrošināta augsta līmeņa vides aizsardzība, un dzīvnieku veselības un labturības un sabiedrības veselības un drošības veicināšana”** sasniegšanu. Ar pasākumu F022.10. tiek veicināta biodaudzveidība un vides kvalitāte, mazināti akvakultūras saimniecību vides riski un veicināta vides aizsardzības ilgtspēja.
4. Visos prioritātes pasākumos rezultāti atpaliek no plānotā gan īstenoto projektu skaita, gan izmantotā publiskā finansējuma ziņā. Projektu pieteicēju aktivitātei nepalielinoties publiskā finansējuma pārpalikums prioritātē prognozējams visos pasākumos un tas var sasniegt 5-10 milj. EUR jeb 15-20% no kopējā prioritātei atvēlētā publiskā finansējuma.
5. Saimniecību ekonomisko rādītāju izvērtējums atbalsta ietekmē norāda uz būtisku ekonomisko rādītāju uzlabošanos atbalsta ietekmē, izmaksu attiecībai pret apgrozījumu būtiski nemainoties. Ieguldījumu intensitāte akvakultūrā par aptuveni 30% atpaliek no plānotās mērķa vērtības laika posmam līdz 2018. g. beigām.

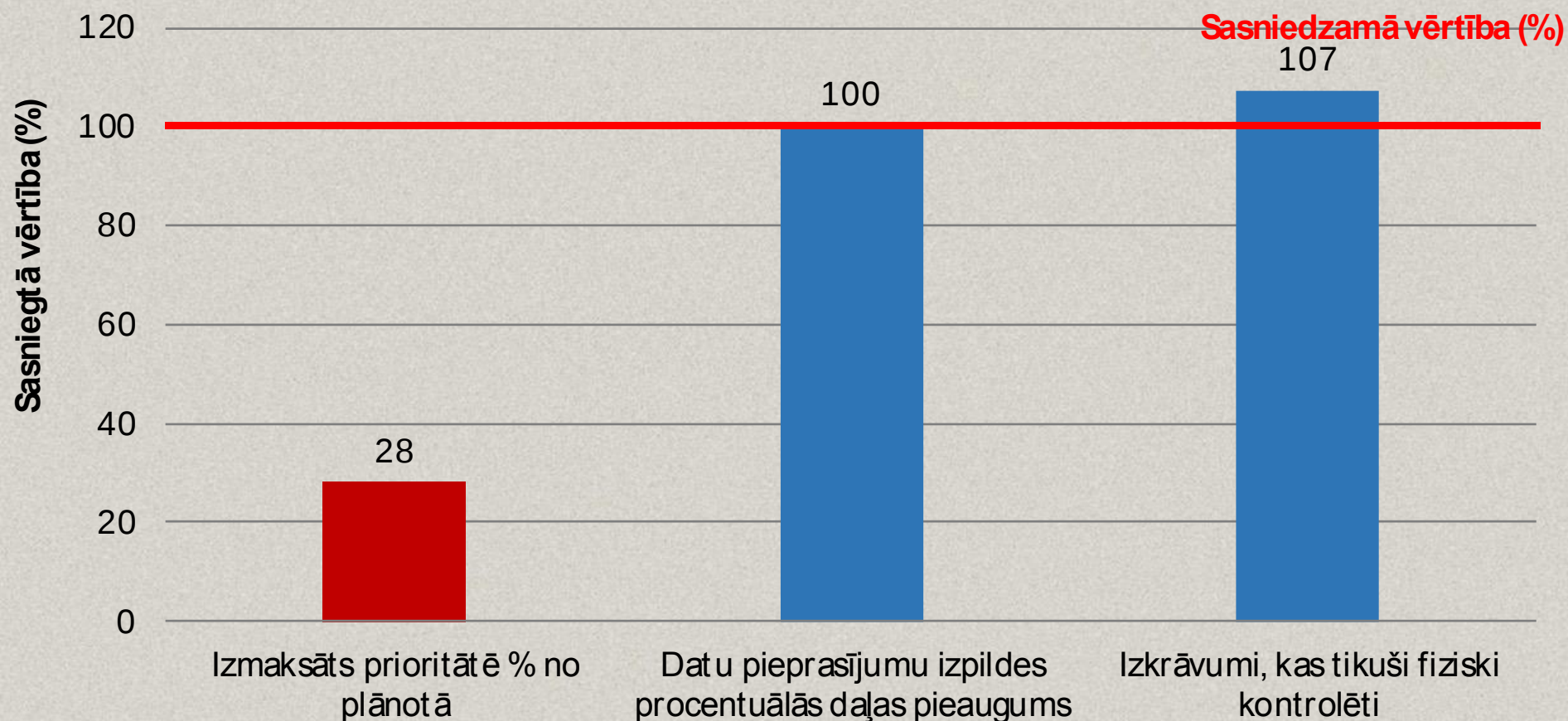
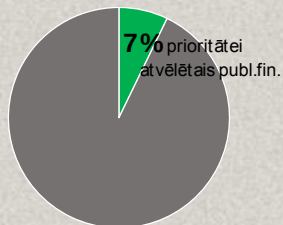
2. Prioritāte: **ieteikumi**

10

1. Pasākumā F022.10. ir lietderīgi **pagarināt esošās saistības** ilgāk par 5 gadu periodu līdz programmas darbības beigām.
2. **Palielināt projektu pieteicēju aktivitāti**, popularizējot, skaidrojot un aktīvāk palīdzot gatavot projektu pieteikumus.
3. Izskatīt iespēju **pārdalīt 10-15% publisko finansējumu** citām vajadzībām, ja aktivizēšanas pasākumi ir nepietiekoši.

3. Prioritātes “sekmēt KZP īstenošanu” mērķa sasniegšana

11

3. Prioritāte: **secinājumi**

12

1. Atbalsts ir devis ieguldījumu **konkrētā mērķa “Atbalsta sniegšana uzraudzībai, kontrolei un noteikumu izpildei”** sasniegšanā, palielinot iestāžu spēju un valsts pārvaldes efektivitāti, bet nepalielinot administratīvo slogu.
2. Atbalsts sniedzis ieguldījumu **konkrētā mērķa “Zinātniskas informācijas uzlabošana un sniegšana, kā arī datu vākšanas un pārvaldības uzlabošana”** sasniegšanā.
3. Kopējais smagu pārkāpumu gadījumu skaits Latvijā pēdējo septiņu gadu laikā ievērojami samazinājies. Kontrolei pieejamo budžeta piešķirumu apjoms kopš 2014. gada ir samazinājies par 14%.
4. Ņemot vērā izmantoto finansējumu pasākumā F036.01. un veiktos ieguldījumus **var rasties ievērojams finanšu pārpalikums** (~4,8 milj. EUR), ja netiek mainīti pasākuma ieviešanas nosacījumi vai prasības.

3. Prioritāte: **ieteikumi**

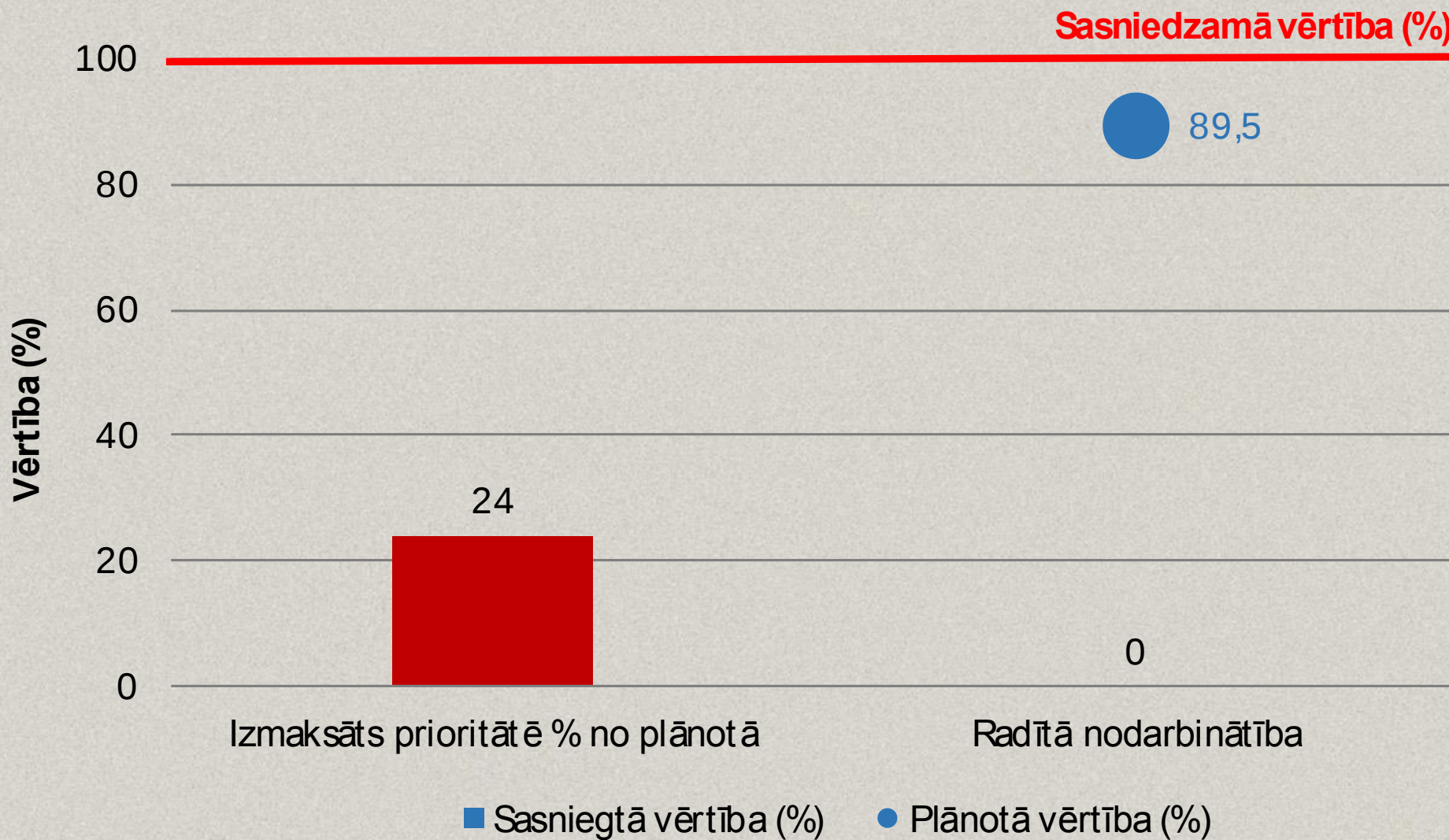
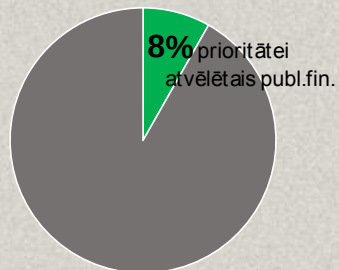
13

1. Lai novērtētu prioritātes rezultātus KZP mērķu sasniegšanā, **ieteicams papildus rezultāta rādītājs** *“Izdevumi pētnieciskajai uzskaitēi, zinātniskajai analīzei paredzēto datu vākšanai un pārvaldībai”*.
2. Nepieciešams **apsvērt pasākuma** F36.01 **rezultātu rādītāju izmaiņas**. Izvērtēt nepieciešamās izmaiņas tehniskajā nodrošinājumā un cilvēkresursos. **Pārdomāt finansējuma pārdali** citiem pasākumiem, ja pasākuma ietvaros, tas nav nepieciešams mērķa sasniegšanai.

4. Prioritātes “*palielināt nodarbinātību un teritoriālo kohēziju*” mērķa sasniegšana

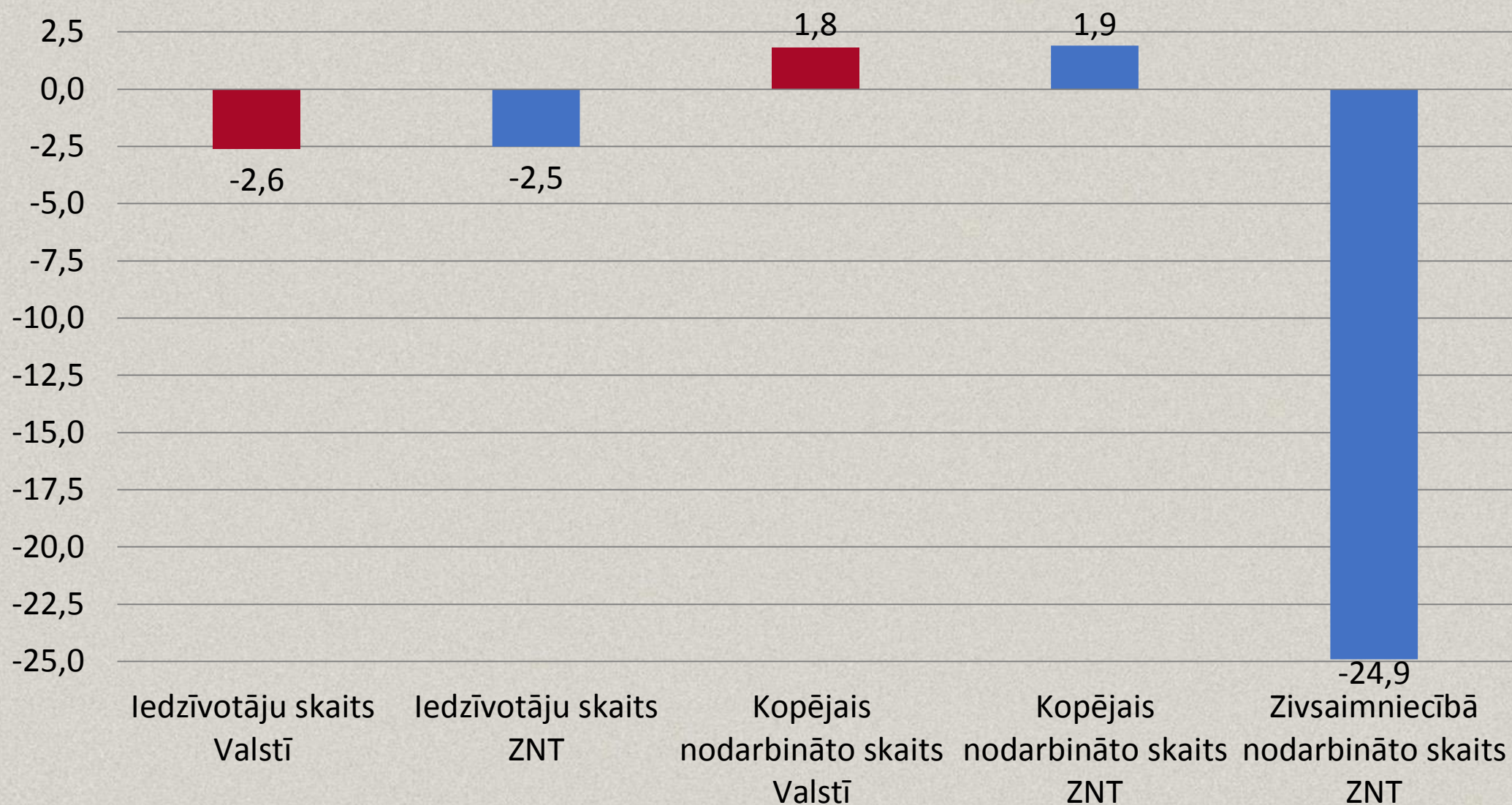
14

4. Prioritātes ietekme (izmaiņas 2014.-2017.g., %)

15

4. Prioritāte: **secinājumi**

16

1. Atbalsts **sniedzis ieguldījumu prioritātes mērķa sasniegšanā**, bet atšķirīgos apjomos un dažādos pasākumos.
2. Prioritāte dod **pozitīvu ietekmi uz ZNT kopienu attīstību**, veicinot nodarbinātības un ekonomiskās izaugsmes mērķu sasniegšanu, un apdzīvotības saglabāšanu. Tiek veicināti ZNT kopienu kohēzijas mērķi un sabiedriskās infrastruktūras attīstība.
3. Visās SVVA stratēģijās **sociālās iekļaušanās mērķi ir definēti netieši**, saistot to ar darbavietām, bet maz pievērsta vērība darbaspēka mobilitātes un sociālās iekļaušanas jautājumiem.
4. **Ārpus pilsētām būtiski mazinājusies atkarība no zivsaimniecības nozares**, kas nav pilnībā kompensēta ar citām nozarēm. Ražošanu un pievienotās vērtības veidošanu sekmējošu projektu īpatsvars ir relatīvi neliels, taču tie kopumā ir vērsti uz ekonomiskās attīstības un nodarbinātības veicināšanu to ieviešanas vietās.
5. **Prioritāte darbojas kā zivsaimniecības negatīvo efektu samazinošs faktors**, nodrošinot saimnieciskās dažādošanas iespējas un attīstot sabiedrisko infrastruktūru.
6. **Nepieciešami uzlabojumi regulējumā un informēšanas pasākumos**, kas sekmētu pieteikumu palielinājumu atsevišķās aktivitātēs un projektu veidos (īpaši kopprojektu, starptautisko sadarbības projektu, piekrastes zvejas atbalsta veicināšanā).

4. Prioritāte: **ieteikumi**

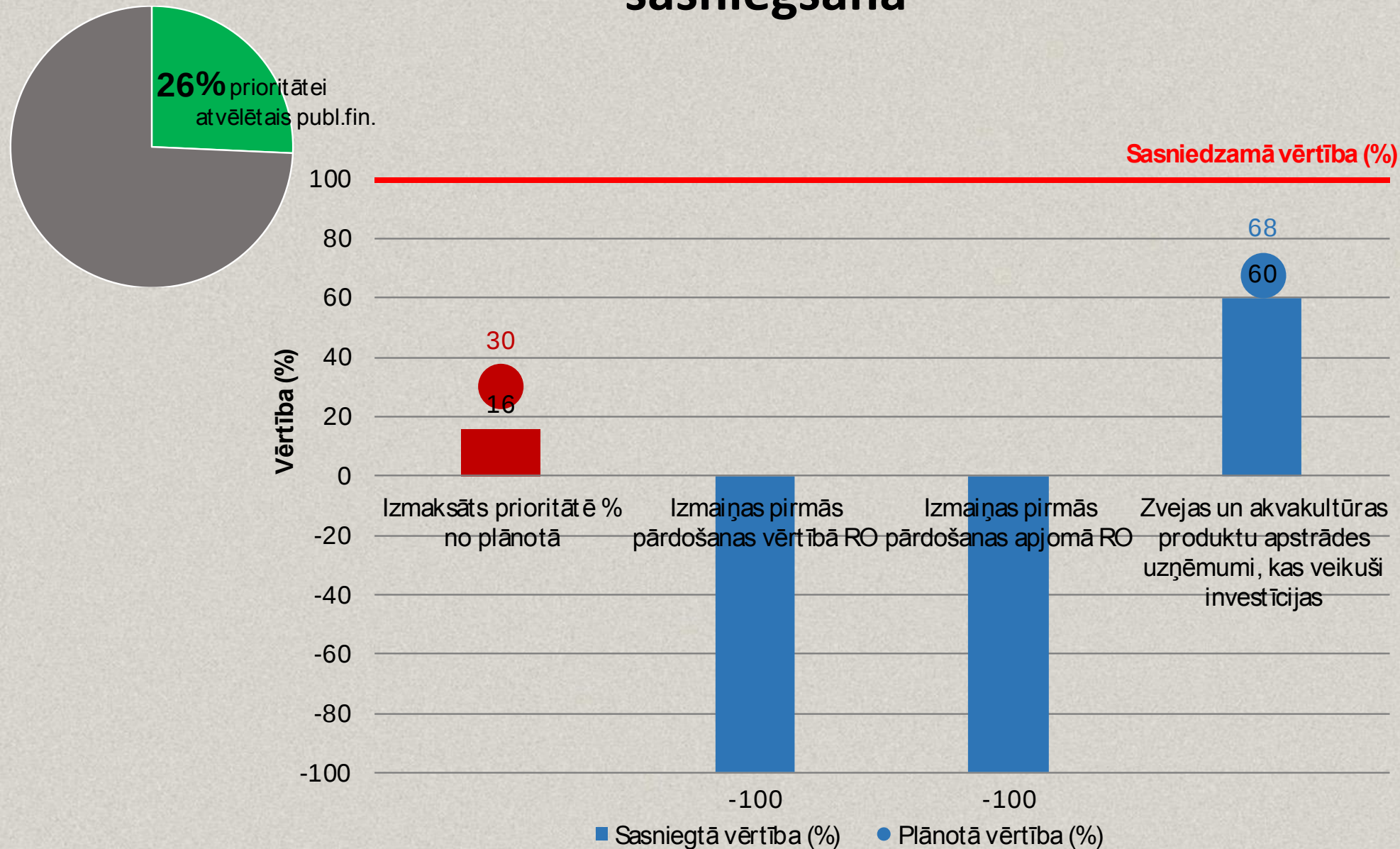
17

1. ZNT būtu vairāk **sekmējama darba vietu radīšana**, paredzot/nodrošinot darbaspēka mobilitāti, piemēram, nodrošinot transportu uz darba vietām.
2. **Aktivizēt VRG un ZST darbu** piekrastes iedzīvotāju un zivsaimniecības uzņēmumu iesaistes sekmēšanā un projektu pieteikumu kvalitātes uzlabošanā (attiecas uz F43.02 pasākuma A un B aktivitātēm), palielinot ražošanu un pievienotās vērtības veidošanu sekmējošu projektu īpatsvaru pasākumā.
3. **Jāpārdomā nosacījumi kopprojektu atbalstam**, īpaši mikro un mazajiem zivsaimniekiem. Risinājumi būtu saistāmi ar vienkāršotākām prasībām projektu sagatavošanā un atskaitēm, projekta attiecināmo izmaksu summas palielināšana, informācija potenciālajiem iesniedzējiem.
4. Turpmāk lietderīgi kā vienu **no prioritārām atbalsta mērķgrupām izvirzīt jauniešus**, tai skaitā sekmējot to iesaisti uzņēmējdarbībā, kā arī atbalstīt mūžizglītību.
5. SVVA stratēģijās **paredzēt pasākumus darbaspēka sociālās iekļaušanas jautājumu risināšanai** ZNT.
6. **Paredzēt iespēju, ka piekrastes zvejnieki var saņemt atbalstu** arī zvejai iekšējos ūdeņos pārskatot piekrastes zvejas definīciju vai paredzot MK regulējumā labvēlīgākus nosacījumus piekrastes zvejniekiem, kas zvejo iekšējos ūdeņos.

5. Prioritātes “veicināt tirdzniecību un apstrādi” mērķa sasniegšana

18

5. Prioritātes atbalsta ietekme uz uzņēmumu rādītājiem (izmaiņas no 2014.-2017.g.)

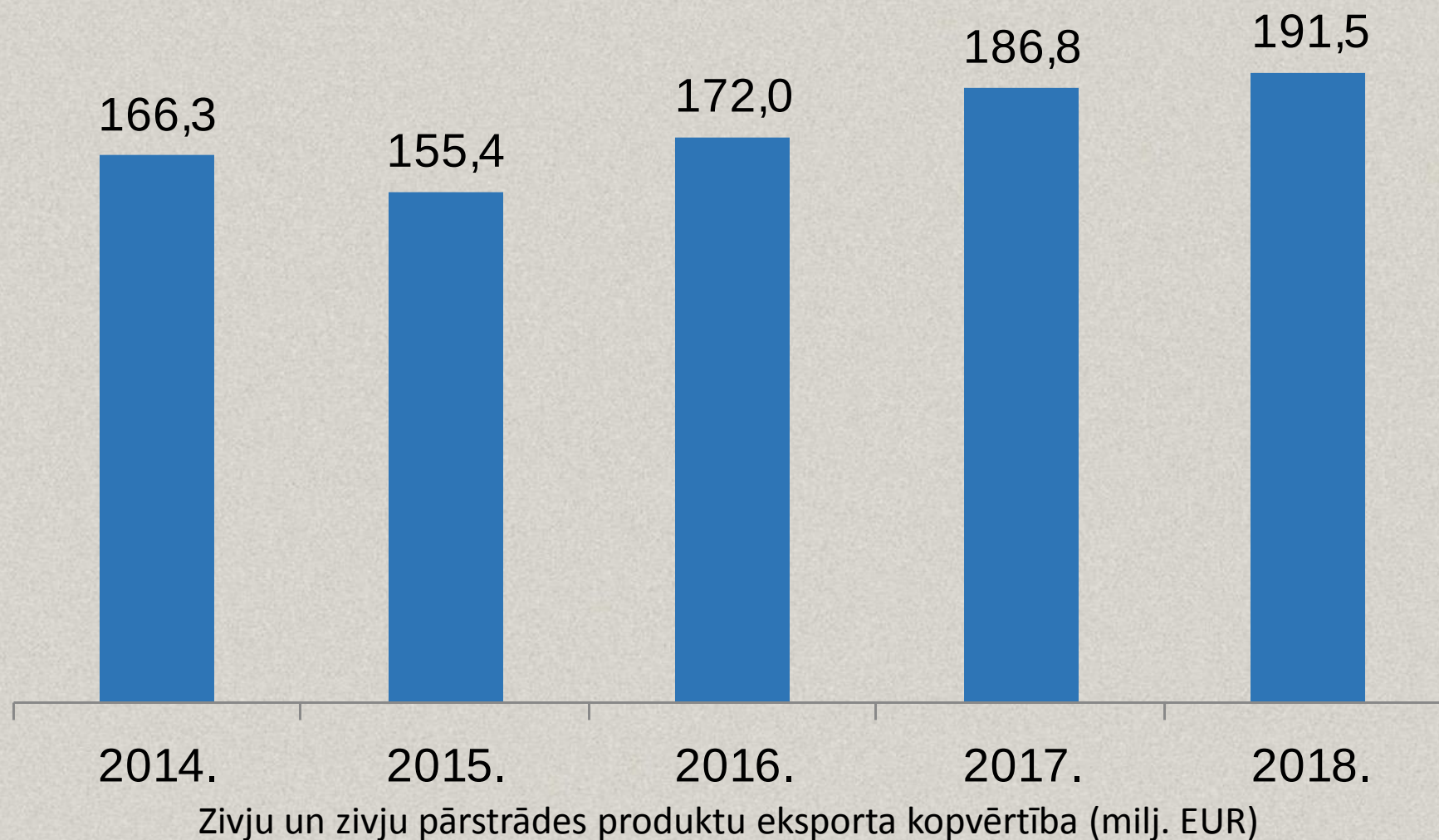
19

Izlases grupa	Skaits	Ražošanas izmaksu īpatsvars apgrozījumā (koef.)	Darba ražīgums (EUR/nodarbināto)
Atbalsta saņēmēji	6	0,000	12 449
Atbalsta nesaņēmēji	41	-0,004	11 135
Atbalsta ietekme:		0,004	1 314

5. Prioritātes atbalsta ietekme uz izmaiņām eksporta tirgos

20

5. Prioritāte: **secinājumi**

21

1. Atbalsts sniedzis ieguldījumu **konkrētā mērķa “Zvejas un akvakultūras produktu tirgus organizāciju uzlabošana”** sasniegšanā. Nozīmīgāko ietekmi mērķa sasniegšanā ir devis pasākums F054.02. Savukārt pasākums F054.01., kas vērsts uz RTP izstrādi saistīto administratīvo izdevumu segšanu, konkrēto mērķi nesekmēja pietiekoši. Pasākums F054.03. norāda uz eksportspējīgo uzņēmumu loka stabilizēšanos un eksporta uz NVS pastāvīgu palielināšanos.
2. **Tirgus izpētes pasākumiem sniegtais atbalsts ir nepietiekams.** Šādi pasākumi attiecībā uz izstāžu mērķa tirgiem būtu uzskatāmi par obligātu priekšnosacījumu atbalsta sniegšanai dalībai izstādēs. Atbalsts gan tiek arī piešķirts tādiem ar tirdzniecību netieši saistītiem projektiem kā zvejas sertifikācija, kuri būtu attiecināmi uz zvejniecības sektoru, nevis apstrādes sektoru.
3. Atbalsts ir devis ieguldījumu **konkrētā mērķa “Ieguldījumu apstrādes un tirdzniecības nozarē sekmēšana”** sasniegšanā. Atbalsta lietderība ir atbilstoša plānotajai un tas sekmē darba ražīgumu zivju apstrādē. Rezultāti ir samērīgi ar veikto ieguldījumu apjomu.
4. Saglabājoties 2017. - 2018. gada atbalsta izmantošanas intensitātei un ņemot vērā esošo zivju apstrādes uzņēmumu struktūru un aktivitāti, **var palikt neizmantoti ~15 milj. EUR jeb 40% no pasākumam plānotā publiskā finansējuma.**

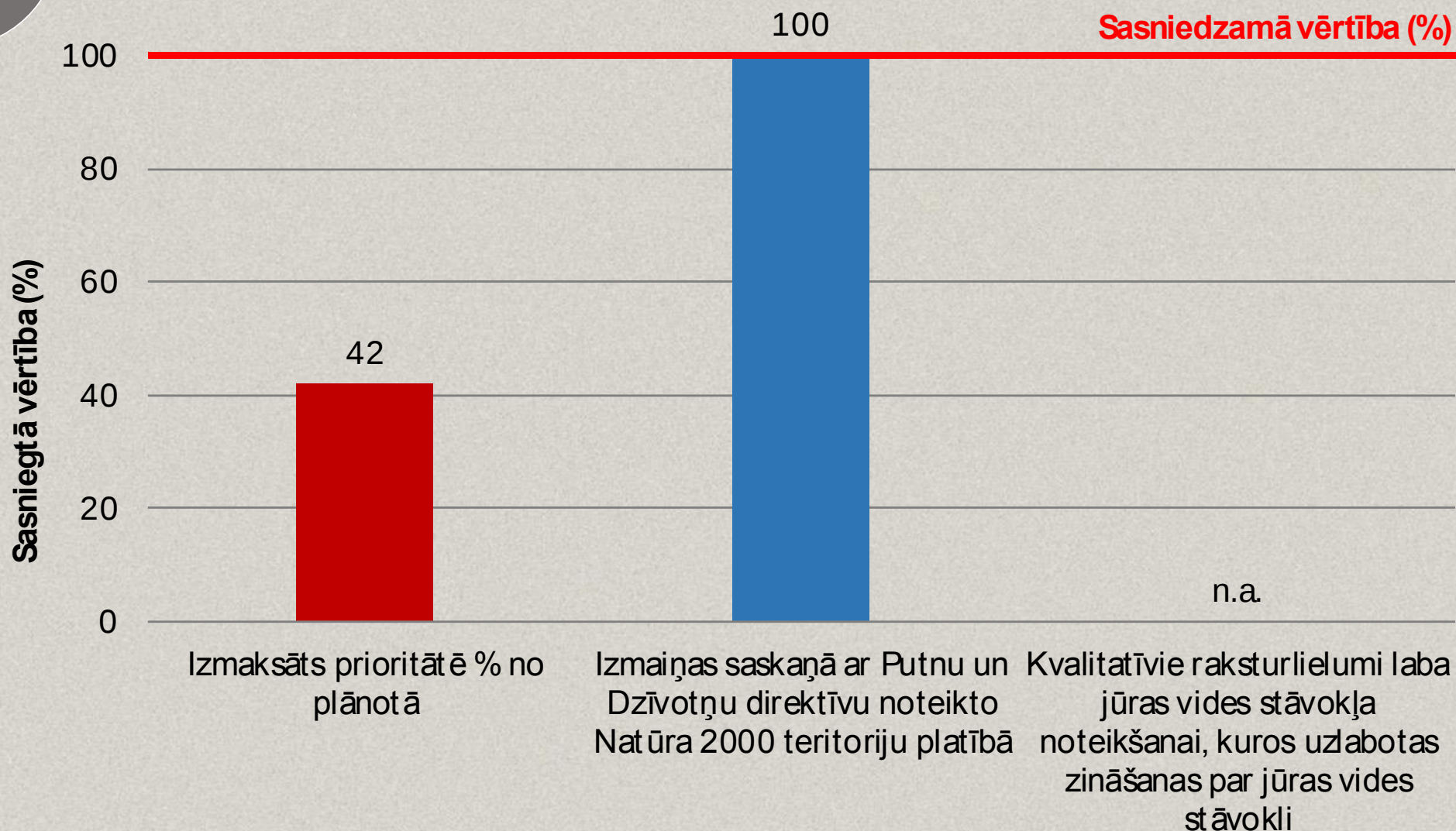
5. Prioritāte: **ieteikumi**

22

1. Zvejas produktu RO darbības uzlabošanai un līdz ar to arī Latvijas zvejniecības sektora konkurētspējas sekmēšanai būtu vēlams **izvērtēt zvejas produktu RO obligāti īstenojamos pasākumus**.
2. Konkurētspējas stiprināšanai būtu **vēlams skaidrot RO būtību, iespējamus ieguvumus no tās darbības, un sadarbības nozīmi EJZF piedāvāto iespēju izmantošanā**, tādējādi sekmējot jaunu RO rašanos un/vai esošo stiprināšanu.
3. Ņemot vērā tirgus izpētes projektu relatīvi zemās izmaksas attiecībā pret izstāžu sagatavošanas un dalības izmaksām, **atbalstu dalībai izstādēs būtu lietderīgi sniegt tikai pēc izstāžu mērķa produktu grupu tirgus izpētes** mērķa reģionu valstīs. Nepieciešams izstāžu efektivitātes izvērtējums pēc katras izstādes atbilstoši starptautiski atzītām vērtēšanas metodikām.
4. **Noteikt paaugstinātu atbalsta intensitāti** (līdz papildus 25 %-punktiem) saskaņā ar Regulas (ES) nr.508/2014 1.pielikumā noteikto, tādējādi sekmējot ieguldījumus jaunās un perspektīvās jomās, un iesaistot mikro un mazos uzņēmumus.
5. Nepieciešamības gadījumā pasākuma F054.04. **publisko finansējumu (~10 milj. EUR) pārdalīt** citiem pasākumiem.

6. Prioritātes “veicināt integrētās jūrlietu politikas īstenošanu” mērķa sasniegšana

23

6. Prioritāte: **secinājumi un ieteikumi**

24

Secinājumi:

1. EJZF ir devis ieguldījumu prioritātes mērķa sasniegšanā.

Ieteikumi:

1. Pasākuma lietderības vērtība ir pozitīva un tas ir turpināms, lai nodrošinātu mērķa izpildi.

Publiskā finansējuma lietderības novērtējums

25

	ZRP 2007-2013			ZRP 2014-2020		
	Publiskais fin. uz vienību	Darba raž. pieaug. uz vienību	Vienas vienības pieauguma izmaksas	Publiskais fin. uz vienību	Darba raž. pieaug. uz vienību	Vienas vienības pieauguma izmaksas
Mērvienība	EUR/ nodarb.	EUR/ nodarb.	EUR	EUR/ nodarb.	EUR/ nodarb.	EUR
Ieguldījumi zvejniecībā	11 878	51 145	0,23	7 570	13 663	0,55
Ieguldījumi akvakultūrā	39 292	7 225	5,44	5 389	4 854	1,11
Ieguldījumi apstrādē	6 838	12 839	0,53	744	1 314	0,57

Paldies par uzmanību!

www.arei.lv

elita.benga@arei.lv

inese.biuksane@arei.lv

armands.puzulis@arei.lv

armands.veveris@arei.lv

juris.hazners@arei.lv